

**Analiza zastupljenosti nastavnih
sadržaja iz područja sigurnosti u
studijskim programima sigurnosti u BiH**

Sarajevo, mart 2013.

Uvod

Sigurnost je od davnina temeljna vrijednost, i slobodno možemo reći najvažnija komponenta razvoja osobe, društva i države. Za razliku od sigurnosti, sigurnosne studije su relativno mlada naučna disciplina koja se počinje sistematski izučavati na nekim univerzitetskim centrima između I i II svjetskog rata. Entuzijazam inspiriran Willsonovim konceptom kolektivne sigurnosti i pobjedom globalne koalicije u I svjetskom ratu, učinit će da većina teoretičara međunarodnih odnosa posmatra demokratiju, nacionalno samoopredjeljenje, razoružanje i arbitražu, kao određujuće instrumente za promociju međunarodnog mira i sigurnosti. U tom periodu u fokusu sigurnosnih studija naći će se međunarodno pravo i međunarodne organizacije, dok će se politika sile, pitanja vojne moći, vojnih saveza i vojne strategije još uvijek prvenstveno izučavati na ratnim i vojnim koledžima. Za vrijeme i odmah nakon završetka II svjetskog rata fokus Sigurnosnih studija kao naučne discipline i dalje ostaje vezan za pitanje nacionalne sigurnosti, vojne moći i odnosa između velikih sila (Vidi: Tatalović, 2006:7). Razvoj političkih odnosa poslije Drugog svjetskog rata i sve izraženija međuzavisnost između vojnog strateškog planiranja, odbrane i nacionalne sigurnosne politike sa tehnološkim i ekonomskim razvojem, sve više, u ovom periodu, pomjera tematiku sigurnosne politike od čisto vojno-strateškog pitanja ka pitanjima općeg društvenog razvoja državne zajednice, podstičući širenje ove naučne discipline i na civilne visoke škole i univerzitete. Na mnogim univerzitetima osnivaju se posebni odjeli i katedre za sigurnosne studije na kojima se razvijaju prvi nastavni programi iz sigurnosnih studija sa posebnim pedagoškim pristupom. Od sredine 1950-ih do sredine 1960-ih godina sigurnosne studije kao naučna disciplina doživjet će najveću ekspanziju. To je period velike nuklearne konfrontacije između Zapada i Istoka i period straha od nuklearne katastrofe.

Cilj istraživanja je utvrditi stanje i zastupljenost nastavnih sadržaja- nastavnog predmeta iz područja sigurnosti u novim akreditovanim studijskim programima sigurnosti u Bosni i Hercegovini, radi kreiranja jedne neophodne osnove za uspostavljanje jedinstvenog i međunarodno usklađenog studijskog programa sigurnosti, koji bi bio usklađen i sa potrebama bh. tržišta.

Metode:

U istraživanju su korištene metode analize sadržaja, deskriptivna i komparativna analiza.

Istraživačko pitanje: Kakva je zastupljenost nastavnih sadržaja iz područja sigurnosti u studijskim programima sigurnosti u Bosni i Hercegovini?

Uzorak istraživanja: Uzorak istraživanja činile su visokoškolske ustanove (pet) koje imaju studijski program sigurnosti (dvije javne i tri privatne), i to:

1. Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Univerzitet u Sarajevu;
2. Fakultet političkih nauka, Sigurnosne i mirovne studije, Univerzitet u Sarajevu;
3. Fakultet za bezbjednost i zaštitu, Banja Luka Univerzitet Sinergija- Bijeljina;
4. Visoka škola „LOGOS Centar“ - Studijski program: Sigurnosne studije, Mostar; i
5. Fakultet za kriminalistiku i sigurnost, Sveučilište/Univerzitet „INTERLOGOS“ u Kiseljaku.

Za istraživanje i analizu rezultata utvredene su slijedeće **varijable:**

I. Opći podaci o visokoškolskoj ustanovi sa akreditovanim studijskim programom sigurnosti

1. Vlasništvo (javni privatni)
2. Mjesto izvođenja studijskog programa sigurnosti
3. Naziv visokoškolske ustanove
4. Vrste studija

II. Podaci o zastupljenosti predmeta sigurnosti u studijskim programima

5. Godina studija
6. Broj predmeta sigurnosti
7. Ukupni broj predmeta tokom cijelog studija
8. Ukupan broj ECTS bodova

III. Popis predmeta studijskog programa sigurnosti u kojima je sigurnost programskih sadržaj tih predmeta

9. Redni broj
10. Naziv predmeta
11. Semestar
12. Status predmeta: obavezni/ izborni

IV. Zbirni podaci o studijskom programu za visokoškolsku ustanovu

13. Broj posebnih predmeta
14. Broj predmeta u kojima je sigurnost ili materija koja se veže za sigurnost programski sadržaj tog predmeta.
15. Ukupan broj predmeta studijskog programa.

Polazeći od značaja sadržaja sigurnosti u korpusu nauka i izučavanja u okviru sigurnosnih studija, kao i u korpusu drugih nauka i disciplina, te potrebi razvoja novih kompetencija stručnjaka u skladu sa potrebama bh. tržišta, ukazuje se potreba, prije

svoga usklađivanja postojećih i razvoja i implementacije novih, međunarodno usklađenih samostalnih predmetnih sadržaja sigurnosti u studijskim programima sigurnosti u Bosni i Hercegovini.

I. Opći podaci o visokoškolskoj ustanovi sa akreditovanim studijskim programom sigurnosti				
1)	Naziv visokoškolske ustanove		Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Univerzite u Sarajevu	
2)	Mjesto izvođenja studijskog programa sigurnosti		Sarajevo	
3)	Vlasništvo		Javni	
4)	Vrste studija		Osnovne akademske studije, Studijski program Sigurnosne studije (4 godine, 240)	
II. Podaci o zastupljenosti predmeta sigurnosti u studijskim programima				
	5) Godina studija	6) Broj predmeta sigurnosti	7) Ukupan broj predmeta tokom godine studija	8) Ukupan broj ECTS bodova/kredita
	I	1	11	60
	II	4	11	60
	III	5	10	60
	IV	8	9	60
III. Popis predmeta studijskog programa sigurnosti u kojima je sigurnost programski sadržaj tih predmeta				
9) Redni broj	10) Naziv predmeta		11) Semestar	12) Status predmeta: obavezni/ izborni
1.	Osnovi sigurnosti		I	Obavezni
2.	Policija i društvo		III	Obavezni
3.	Sigurnosna kultura		III	Izborni
4.	Sigurnosni menadžment		IV	Obavezni
5.	Društvena sigurnost		IV	Izborni
6.	Socijalni konflikti		V	Izborni
7.	Zaštita i sigurnost informacija		V	Izborni
8.	Nacionalna sigurnost		VI	Obavezni
9.	Obavještajne teorije		VI	Obavezni
10.	Savremena tehnika i tehnologija sigurnosti		VI	Izborni
11.	Teorije i sistemi sigurnosti		VII	Obavezni
12.	Teorije regionalnih sig. Sekatora		VII	Izborni
13.	Osnovi detektivske službe		VII	Izborni
14.	Ekološka sigurnost		VII	Izborni
15.	Metodika istraživanja zloupotrebe osiguranja		VII	Izborni
16.	Metodologija istraživanja u sig. studijama		VIII	Obavezni
17.	Komparativni policijski sistemi		VIII	Obavezni
18.	Sistemi privatne sigurnosti		VIII	Obavezni
IV. Zbirni podaci o studijskom programu za visokoškolsku ustanovu				
13)	Broj predmeta u kojima je sigurnost ili materija koja se veže za sigurnost programski sadržaj tog predmeta			18
14)	Broj posebnih predmeta			23
15)	Ukupan broj predmeta studijskog programa			41 + Diplomski

Izvor: Informacije za studente, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Sarajevo 2010.

Na Fakultetu za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Univerziteta u Sarajevu koji ima dva osnovna akademska studija Sigurnosti (4 godine, 240 ECTS i 3 godine, 180 ECTS) u četverogodišnjem programu zastupljeno je 18 predmeta sa sadržajem sigurnosti (43

posto), dok se 23 predmeta ne dotiču sadržaja sigurnosti. Od navedenih 18 predmeta koji izučavaju sigurnost, devet njih su obavezni predmeti a devet izborni.

I. Opći podaci o visokoškolskoj ustanovi sa akreditovanim studijskim programom sigurnosti				
1)	Naziv visokoškolske ustanove		Fakultet za kriminalistiku i sigurnosne studije, Univerzitet „INTERLOGOS“	
2)	Mjesto izvođenja studijskog programa sigurnosti		Kiseljak	
3)	Vlasništvo		Privatno	
4)	Vrste studija		Osnovne akademske studije, Studijski program Sigurnosne studije (4 godine, 240) + (3 godine, 180)	
II. Podaci o zastupljenosti predmeta sigurnosti u studijskim programima				
	5) Godina studija	6) Broj predmeta sigurnosti	7) Ukupan broj predmeta tokom godine studija	8) Ukupan broj ECTS bodova/kredita
	I	3	10	60
	II	8	11	60
	III	7	10	60
	IV	8	8	60
III. Popis predmeta studijskog programa sigurnosti u kojima je sigurnost programski sadržaj tih predmeta				
9) Redni broj	10) Naziv predmeta		11) Semestar	12) Status predmeta: obavezni/ izborni
1.	Osnovi sigurnosti		I	Obavezni
2.	Uvod u sigurnosne studije		II	Obavezni
3.	Ljudska prava i sigurnost		II	Obavezni
4.	Osnove nacionalne sigurnosti		III	Obavezni
5.	Politička i sigurnosna kultura		III	Izborni
6.	Ekološka sigurnost		III	Izborni
7.	Sigurnost i međunarodni odnosi		IV	Obavezni
8.	Ekonomске osnove sigurnosti		IV	Obavezni
9.	Teorije konflikta		IV	Izborni
10.	Nove dimenzije ljudske sigurnosti		IV	Izborni
11.	Zaštita i sigurnost informacija		IV	Izborni
12.	Policija u demokratskom društvu		V	Obavezni
13.	Sigurnosni i krizni menadžment		V	Obavezni
14.	Europska sigurnost		V	Izborni
15.	Sigurnosna analitika		V	Izborni
16.	Obavještajni kapital		VI	Obavezni
17.	Studije mira		VI	Izborni
18.	Sigurnosna politika		VI	Izborni
19.	Demokratska kontrola i nadzor sig. sektora		VII	Obavezni
20.	Savremene teorije i sistem sigurnosti		VII	Obavezni
21.	Uvod u studije terorizma		VII	Obavezni
22.	Regionalna sigurnost		VII	Izborni
23.	Komparativni policijski sistemi		VII	Izborni
24.	Metodologija istraživanja u sig. Studijama		VIII	Obavezni
25.	Politički i sigurnosni sistemi EU		VIII	Obavezni
26.	Globalizacija i sigurnost		VIII	Obavezni
IV. Zbirni podaci o studijskom programu za visokoškolsku ustanovu				
13)	Broj predmeta u kojima je sigurnost ili materija koja se veže za sigurnost programski sadržaj tog predmeta			26
14)	Broj posebnih predmeta			13
15)	Ukupan broj predmeta studijskog programa			39 + Diplomski

Izvor: Univerzitet „INTERLOGOS“ u Kiseljaku, <http://www.interlogos-edu.eu>

Fakultet za kriminalistiku i sigurnosne studije, Univerziteta „INTERLOGOS“ u Kiseljaku koji ima dva osnovna akademska studija Sigurnosti (4 godine, 240 ECTS i 3 godine, 180 ECTS). Na studijskom četverogodišnjem programu Sigurnosnih studija 26 je predmeta koji u svojim sadržajem obrađuju sigurnosnu materiju (66 posto predmeta), dok su njih trinaest opći predmeti koji su iz druge naučne oblasti ili polja. Studenti polažu ukupno 39 predmeta, plus izrada diplomskog rada. Od 26 predmeta koji sadržajno izučavaju sigurnost, 15 je obavezni a 11 njih je izborni predmet.

I. Opći podaci o visokoškolskoj ustanovi sa akreditovanim studijskim programom sigurnosti				
1)	Naziv visokoškolske ustanove		Fakultet za bezbjednost i zaštitu, Univerzitet „Sinergija“	
2)	Mjesto izvođenja studijskog programa sigurnosti		Bijeljina	
3)	Vlasništvo		Privatno	
4)	Vrste studija		Osnovne akademske studije, Studijski program Bezbjednost i kriminalistika (4 godine, 240) + 180	
II. Podaci o zastupljenosti predmeta sigurnosti u studijskim programima				
	5) Godina studija	6) Broj predmeta sigurnosti	7) Ukupan broj predmeta tokom godine studija	8) Ukupan broj ECTS bodova/kredita
	I	3	8	60
	II	1	8	60
	III	5	8	60
	IV	5	8	60
III. Popis predmeta studijskog programa sigurnosti u kojima je sigurnost programski sadržaj tih predmeta				
9) Redni broj	10) Naziv predmeta		11) Semestar	12) Status predmeta: obavezni/ izborni
1.	Organizacija i nadležnost policije		I	Obavezni
2.	Osnovi bezbjednosti i zaštite		II	Obavezni
3.	Bezbjednosna kultura		II	Izborni
4.	Sistem bezbjednosti EU		IV	Izborni
5.	Bezbjednosni menadžment		V	Obavezni
6.	Privatna bezbjednost		VI	Obavezni
7.	Organizovani kriminalitet i korupcija		VI	Obavezni
8.	Etiologija ugrožavanja bezbjednosti		V	Izborni
9.	Javna bezbjednost		VI	Izborni
10.	Sistem bezbjednosti i zaštite		VII	Obavezni
11.	Krizni menadžment		VIII	Obavezni
12.	Metodologija istraživanja bez. pojava		VIII	Obavezni
13.	Terorizam		VII	Izborni
14.	Detektivska djelatnost		VIII	Izborni
15.	Pravo privatne bezbjednosti		VIII	Izborni
IV. Zbirni podaci o studijskom programu za visokoškolsku ustanovu				
13)	Broj predmeta u kojima je sigurnost ili materija koja se veže za sigurnost programski sadržaj tog predmeta			15
14)	Broj posebnih predmeta – druga naučna oblast/polje			17
15)	Ukupan broj predmeta studijskog programa			32 + Diplomski

Izvor: Fakultet za bezbjednost, Banja Luka <http://www.fzbbi.net>

Na Fakultetu za bezbjednost u Banja Luci, studenti imaju mogućnost da izučavaju sadržaje sigurnosti u okviru trogodišnjeg i četverogodišnjeg programa. Četverogodišnji program je strukturiran kroz 32 predmeta, plus izrada diplomskog rada. Sadržaji koji se odnose na sigurnost zastupljeni su u 15 predmeta (47 posto), dok se ostalih 17 predmeta odnose na druge naučne oblasti. Od navedenih 15 predmeta, njih osam su obavezni predmeti.

I. Opći podaci o visokoškolskoj ustanovi sa akreditovanim studijskim programom sigurnosti				
1)	Naziv visokoškolske ustanove		Visoka škola „Logos centar“	
2)	Mjesto izvođenja studijskog programa sigurnosti		Mostar	
3)	Vlasništvo		Privatno	
4)	Vrste studija		Osnovne akademske studije, Studijski program Sigurnosne studije (4 godine, 240) + (3 godine, 180)	
II. Podaci o zastupljenosti predmeta sigurnosti u studijskim programima				
	5) Godina studija	6) Broj predmeta sigurnosti	7) Ukupan broj predmeta tokom godine studija	8) Ukupan broj ECTS bodova/kredita
	I	6	10	60
	II	4	9	60
	III	8	10	60
	IV	8	10	60
III. Popis predmeta studijskog programa sigurnosti u kojima je sigurnost programski sadržaj tih predmeta				
9) Redni broj	10) Naziv predmeta		11) Semestar	12) Status predmeta: obavezni/ izborni
1.	Uvod u sigurnosne studije		I	Obavezni
2.	Osnovi sigurnosti		I	Obavezni
3.	Sigurnosni menadžment		I	Obavezni
4.	Sigurnosni sistem BiH		II	Obavezni
5.	Metodologija istraživanja u sig. studijama		II	Obavezni
6.	Ljudska prava i sigurnost		II	Obavezni
7.	Vanjska i sigurnosna politika EU		III	Obavezni
8.	Policija i društvo		III	Obavezni
9.	Nacionalna sigurnost		IV	Obavezni
10.	Privatna sigurnost		IV	Obavezni
11.	Obavještajni kapital		V	Obavezni
12.	Krizni menadžment		V	Obavezni
13.	Sistem zaštite i spašavanja u BiH		V	Obavezni
14.	Obavještajne teorije		V	Izborni
15.	Demokratska kontrola sig. sektora		VI	Obavezni
16.	Ekonomika sigurnost		VI	Obavezni
17.	Detektivska djelatnost		VI	Obavezni
18.	Sigurnosna kultura		VI	Obavezni
19.	Ljudska sigurnost		VII	Obavezni
20.	Poslovno obavještajno djelovanje		VII	Obavezni
21.	Ekološka sigurnost		VII	Obavezni
22.	Fizička i tehnička zaštita lica i imovine		VII	Obavezni
23.	Teorije i sistemi sigurnosti		VIII	Obavezni
24.	Globalizacija i sigurnost u savremenom druš.		VIII	Obavezni
25.	Metodika otkrivanja org. Kriminala		VIII	Izborni
26.	Metodika otkrivanja terorizma		VIII	Izborni
IV. Zbirni podaci o studijskom programu za visokoškolsku ustanovu				
13)	Broj predmeta u kojima je sigurnost ili materija koja se veže			26

	za sigurnost programski sadržaj tog predmeta	
14)	Broj posebnih predmeta	13
15)	Ukupan broj predmeta studijskog programa	39 + Diplomski

Izvor: Visoka škola Logos centar Mostar, <http://www.logos-centar.com>

Na visokoj školi Logos centar u Mostaru sigurnosne studije se izučavaju kroz dva studija: trogodišnji i četverogodišnji studiji (180:240 ECTS). U okviru četverogodišnjeg studija studenti izučavaju 39 predmeta, od čega 26 predmeta sa sadržajem sigurnosti, odnosno 66 posto. Od ovih 26 predmeta samo su tri izborna predmeta, a 23 su obavezna.

I. Opći podaci o visokoškolskoj ustanovi sa akreditovanim studijskim programom sigurnosti			
1)	Naziv visokoškolske ustanove		Fakultet političkih nauka – Program: Sigurnosne i mirovne studije, Univerzitet u Sarajevu
2)	Mjesto izvođenja studijskog programa sigurnosti		Sarajevo
3)	Vlasništvo		Javni
4)	Vrste studija		Osnovne akademske studije, Studijski program Sigurnosne i mirovne studije (3 godine, 180)
II. Podaci o zastupljenosti predmeta sigurnosti u studijskim programima			
	5) Godina studija	6) Broj predmeta sigurnosti	7) Ukupan broj predmeta tokom godine studija
	I	0	10
	II	7	10
	III	5	10
III. Popis predmeta studijskog programa sigurnosti u kojima je sigurnost programski sadržaj tih predmeta			
9) Redni broj	10) Naziv predmeta	11) Semestar	12) Status predmeta: obavezni/ izborni
1.	Uvod u sigurnosne i odbrambene studije	III	Obavezni
2.	Pravo sigurnosti i odbrane	III	Obavezni
3.	Institucije i politika EU	III	Obavezni
4.	Ekonomika sistema sigurnosti	IV	Obavezni
5.	Rukovođenje i upravljanje sistemima sig.	IV	Obavezni
6.	Civilna zaštita	IV	Obavezni
7.	Sigurnosne studije	IV	Izborni
8.	Međunarodna sigurnost	V	Obavezni
9.	Ekološka i industrijska sigurnost	V	Obavezni
10.	Mirovne i humanitarne operacije	VI	Obavezni
11.	Unutrašnja sigurnost	VI	Obavezni
12.	Uvod u studije terorizma	VI	Obavezni
IV. Zbirni podaci o studijskom programu za visokoškolsku ustanovu			
13)	Broj predmeta u kojima je sigurnost ili materija koja se veže za sigurnost programski sadržaj tog predmeta		12
14)	Broj posebnih predmeta		18
15)	Ukupan broj predmeta studijskog programa		30

Izvor: Fakultet političkih nauka, Sarajevo <http://www.fpn.unsa.ba>

Na Fakultetu političkih nauka, Univerziteta u Sarajevu, studenti u okviru trogodišnjeg studijskog programa Sigurnosne i mirovne studije izučavaju predmete sa sadržajem sigurnosti. Tako se ovi sadržaji izučavaju i zastupljeni su u 12 predmeta, a sadržaji drugih

naučnih oblasti su zastupljeni u 18 predmeta. Od 12 predmeta u kojima su zastupljeni sadržaji sigurnosti, njih 11 su obavezni predmeti, a samo je jedan izborni.

KOMPARATIVNA ANALIZA

Komparativna varijabla	Visokoškolska ustanova				
	FKKS-Sarajevo	FKS-INTERLOGOS	FB Banja Luka	Logos Mostar	FPN Sarajevo
Broj predmeta sa sadržajem sigurnosti	18	26	15	26	12
Broj obaveznih predmeta sa sadržajem sigurnosti	9	15	8	23	11
Broj izbornih predmeta sa sadržajem sigurnosti	9	11	7	3	1
Broj predmeta drugih naučnih oblasti ili polja	28	13	17	13	18
Ukupan broj predmeta tokom studija	41	39	32	39	30
Broj ECTS bodova/kredita	240	240	240	240	180

Zastupljenost predmeta sa sadržajem sigurnosti, kao nastavne discipline u studijskim programima Studija sigurnosti, najveća je na Fakultetu za kriminalistiku i sigurnost Univerziteta INTERLOGOS u Kiseljaku i Visokoj školi Logos centar u Mostaru. Ta zastupljenost je prisutna u 66 posto predmeta četverogodišnjeg programskog studija, odnosno kroz 26 predmeta studenti mogu izučavati pojave sigurnosti, dok kroz 13 predmeta izučavaju druge naučne discipline. Kod drugih visokoškolskih ustanova koje su bile predmet komparativne analize, izučavanje drugih naučnih disciplina kroz predmetnu materiju je veće u odnosu na izučavanje predmeta u oblasti sigurnosti. Taj odnos je preko 50 posto u korist drugih naučnih disciplina, a na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu taj odnos dostiže i 60 posto u korist drugih naučnih disciplina/oblasti.

Kada je u pitanju najveća zastupljenost obaveznih predmeta sa sadržajem sigurnosti u studijskim programima navedenih visokoškolskih ustanova, studijski program Sigurnosnih i mirovnih studija Fakulteta političkih nauka u Sarajevu i studijski program Sigurnosnih studija Visoke škole Logos centar Mostar imaju najveću zastupljenost obaveznih predmeta sa sadržajem sigurnosti. Najmanja zastupljenost ovakvih obaveznih predmeta je na Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije u Sarajevu, gdje je isti broj obaveznih i izbornih predmeta (9:9).

Zaključak

Postavljeni cilj istraživanja je ostvaren jer se utvrdilo stanje i zastupljenost nastavnih sadržaja iz područja sigurnosti u studijskim programima sigurnosti u Bosni i Hercegovini.

Sigurnost je, danas, etablirana naučna i nastavna disciplina koja je zastupljena u samostalnim studijskim programima sigurnosti na pet visokoškolskih ustanova u BiH. U okviru ovih studijskih programa studenti mogu da izučavaju preddiplomske programe (četverogodišnje 240 ECTS i trogodišnje 180 ECTS), kao i postdiplomske i doktorske studije.

Kod većine posmatranih visokoškolskih ustanova u postojećim studijskim programima sigurnosti, studenti imaju mogućnost da izučavaju sadržaje drugih naučnih disciplina u okviru posebnih predmeta, dok je prisustvo predmeta sa sadržajem sigurnosti ispod 45 posto. Dok se sigurnosni sistem naše zemlje, kao i sigurnosni subjekti naše zemlje izučavaju samo u okviru dva studijska programa.

Takovo stanje neminovno ukazuje na potrebu razvoja i implementacije novih, međusobno i međunarodno usklađenih predmeta sigurnosti u programima sigurnosnih studija BiH. Također, to usklađivanje je potrebno i na svim nivoima studija (preddiplomskim, diplomskim i doktorskim), i vrstama studija. Razvoj i primjena ovakvog modela osnova su za međunarodnu saradnju nastavnika i studenata u procesu obrazovanja menadžera sigurnosti, te bi se moglo utjecati na bolju koordinaciju između potrebe i potražnje za osobljem koje završi programe sigurnosnih studija.

Za nastavak istraživanja predlažem da se uradi detaljna analiza i komparacija izučavanja postojećih nastavnih sadržaja predmeta sigurnosti, koji se izučavaju u okviru studijskih programa, sa krajnjim ciljem razvoja i utemeljenja jedinstvenog i međunarodno usklađenog programa sigurnosnih studija, koji će biti prilagođen da obrazuje potrebno osoblje, koje može doprinijeti unapređenju rada sigurnosnih institucija u BiH.

Korištena literatura

1. Tatalović S. (2006), *Nacionalna i međunarodna sigurnost*. Zagreb: Politička kultura.
2. Hadžić M. i Radoman J. (2009), *Ekonomija i bezbednost*. Beograd: Centar za civilno-vojne odnose.
3. Collins A. (2010), *Suvremene sigurnosne studije*. Zagreb: Politička kultura
4. Veladžić N. i Kržalić A. (2011), *Metodologija*. Bihać: Pravni fakultet.

Internet portali:

<http://www.fknbih.edu/>

<http://fpn.unsa.ba/wpfpn/wp-content/uploads/nplanovi/SIGURNOSNE-I-MIROVNE-STUDIJE-Sigurnosne-i-mirovne-studije.pdf>

<http://www.fbzbl.net/>

<http://logos-centar.com/Sigurnosnestudije.aspx>

<http://interlogos-edu.eu/Sigurnosnestudije.aspx>

*Centar za sigurnosne studije
Centre for Security Studies*

*Branilaca Sarajeva 13/I, 71 000
Sarajevo*

Tel: +387 33 262 455 / 262 456

Fax: +387 33 223 250

e-mail: info@css.ba

www.css.ba